

- ❖ *Александр Палагин*, член-корреспондент НАН Украины, заместитель директора Института кибернетики им. В.М.Глушкова НАН Украины, доклад которого был посвящен вопросам развития инновационной активности в стране с позиций поддержки программы информатизации. Были рассмотрены преимущества, а также проблемы реализации данной программы.
 - ❖ *Игорь Егоров*, координатор проекта с украинской стороны, заведующий отделом системных исследований научно-технологического потенциала Центра исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М.Доброва НАН Украины. В его докладе была представлена оценка инновационного развития Украины по Европейской системе инновационных показателей на основе имеющихся в украинской статистике данных и оценок докладчика.
- Дискуссии разгорелись по проблемам изучения влияния различных факторов на инновационную активность в России и Украине; определения позиции Украины в подсчитанном профессором С.Радосевичем рейтинге эффективности национальных инновационных систем; вопросам, касающимся структуры и показателей EIS, а также возможностей ее модификации для таких стран, как Россия и Украина.
- Итогом семинара явились следующие выводы:
- ❖ изучение и сопоставительный анализ, проведенные на основе методологии TrendChart,

создали базис для лучшего понимания научного и инновационного развития России и Украины;

- ❖ мониторинг российской и украинской инновационной политики должен проводиться на постоянной основе с использованием Европейского инновационного табло;
- ❖ Россия и Украина в настоящее время стараются найти баланс между развитием предпринимательства, созданием инновационного климата и специфическими мерами промышленной и инновационной политики.

Были выделены следующие общие проблемы:

1. Реализация политики на практике и оценка ее результативности.
2. Реструктуризация научной системы.
3. Недостаточный спрос на результаты научных исследований со стороны бизнес-сектора.
4. Неэффективность национальной инновационной системы, что требует дальнейших исследований.

Следующая встреча, посвященная данной проблеме, намечена на осень 2007 года. Ее планируется провести с привлечением представителей органов власти, принимающих решения в сфере инновационной политики. На обсуждение будут вынесены вопросы реализации инновационной политики и реструктуризации научной системы.

И.Ю.Егоров, К.А.Лузан

III Міжнародна наукова конференція „Філософія космізму і сучасна авіація”

У Києві в Національному авіаційному університеті 12—13 квітня 2007 р. відбулася III Міжнародна наукова конференція „Філософія космізму і сучасна авіація”. На ній обговорювався комплекс проблем, пов’язаних з філософськими, методологічними, світоглядними і науково-технічними питаннями обмірковування та освоєння космосу; медико-біологічними, соціально-психологічними, етичними проблемами буття людини у космосі; проблеми космосу і наукових моделей світобудови; космічної діяльності в умовах глобалізації та сталого розвитку; відображення космосу в художній творчості та культурі. Ця проблематика характеризується високою актуальністю і різноплановим впливом на сучасне світорозуміння і стратегію розвитку людства.

Організатори конференції — Національний авіаційний університет, Український філософський фонд, Міжнародне філософсько-космологічне товариство, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, Російський центр міжнародного наукового та культурного співро-

бітництва при Міністерстві закордонних справ Російської Федерації. Конференцію було присвячено 100-річчю від дня народження С.П.Королюва та 50-річчю початку космічної ери.

З привітаннями на відкритті конференції виступили проректор по науковій роботі Національного авіаційного університету д-р техн. наук, професор В.П.Харченко, директор Гуманітарного інституту НАУ д-р філол. наук, професор А.Г.Гудманян, професор Санкт-Петербурзького університету Д.О.Гушин.

Пленарне засідання відкрила доповідь д-ра філос. наук, професора С.Б.Кримського (Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України, Київ) „Космонавтика як фактор космічної цивілізації”. У доповіді доводилась теза про те, що космонавтика має цивілізаційне значення. Вона не тільки виростає на базі космічної індустрії, новітніх техніки і технології, нових дослідницьких програм, але і має філософське значення, впливає на статус людини в світі та особливо на її свідомість. Завдяки космонавтиці людина при виході з космічного корабля стає небесним тілом, відкри-

ває безодню і перетворює падіння в політ. Космонавтика, створивши навколо Землі супутникову систему, стимулювала формування планетарного інформаційного семантичного поля, затвердила в космосі осмислену планету. Істотним наслідком космонавтики стає її вплив на людську свідомість. Людина ступила на небесне тіло — Місяць — і тим самим вперше вписалась у добитий реальність, світ, який не мав вітальності вбудованого спостерігача. Людина вперше зіткнулась з неолюдненою реальністю. Виникла проблема інобуття, реальності, принципово відмінної від зони життя. Смысл цього полягає в тому, що людина, олюднюючі буття, накладає на нього відбиток своєї психики. Ми живемо в сфері земної свідомості. Космонавтика очищує нашу свідомість від суто людських уявлень, тобто феноменів.

Академік НАН України В.М.Кунцевич (Інститут космічних досліджень НАН України та НКА України, Київ) у доповіді “Чи вплинуло освоєння ближнього космосу на сучасну філософську думку” висловив альтернативну точку зору: істотних зрушень у філософії з розвитком космонавтики не відбулося. Виникла дискусія, чи можна казати про створення космічної цивілізації.

Світоглядним і методологічним зрушенням в науці було присвячено доповідь д-ра філос. наук В.В.Казютинського (Інститут філософії РАН, Москва) „Філософія космізму і сучасна наукова картина світу”. На великому конкретному матеріалі він довів, що такі зміни дійсно відбуваються і суттєво впливають на наукову свідомість.

У доповіді д-ра техн. наук, професора В.М.Синеглазова (Інститут електроніки і систем керування НАУ) „Який космос нам потрібен?” мова йшла про те, яким чином зробити космонавтику і космічні дослідження економічно вигідними і корисними країні.

Директор Музея-бібліотеки ім. М.Федорова Інституту світової літератури РАН (Москва) А.Г.Гачева у доповіді „Людина, природа, космос у спадщині філософів-космістів 1920-х років” розповіла про ідеї маловідомих і забутих мислителів О.К.Горського, М.О.Сетницького, В.М.Муравйова і про плани видання їх праць.

Д-р іст. наук, професор В.С.Савчук (Дніпропетровський національний університет) в доповіді „Нездійснена мрія К.Е.Ціолковського працювати в Академії наук України” розкрив зміст знайдених ним в архівах документів про запрошення К.Е.Ціолковського до Всеукраїнської академії наук та про долю цього запрошення.

Д-р філос. наук, професор Л.Г.Дротянко (НАУ) присвятила свою доповідь „Космос як філософська і фізико-математична проблема” аналізу взаємовпливу філософських і фізико-математич-

них концепцій походження і будови космосу. Сучасна філософія і наука покликані допомогти людині визначити своє місце в космосі. Математична і фізична теорія з їх найбільш досконалим апаратом для вивчення цих проблем мають для землян не лише теоретичне, а й практичне значення.

У доповіді д-ра філос. наук, професора В.І.Онопрієнка (Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.м.Доброва НАН України, Київ) „Глобальне мережеве суспільство і національна наука” йшлося про те, що формування мережевої структури суспільства, заснованого на знаннях, актуалізує проблему участі національної науки у світовому науковому просторі та проведення самостійної, суб'єктної науково-технічної політики.

Робота конференції була продовжена у трьох секціях: „Філософські, методологічні, світоглядні й науково-технічні проблеми осмислення і освоєння космосу” (керівники — канд. філос. наук, доцент О.О.Базалук; канд. філос. наук, доцент Т.Д.Суходуб); „Людина й людство в космосі: медико-біологічні, соціально-психологічні, етико-естетичні проблеми” (керівники — д-р техн. наук, професор В.М.Азарков; канд. філос. наук, професор Є.Ф.Сластенко); „Філософія космізму та проблеми стійкого розвитку людства в умовах глобалізації” (керівники — канд. філос. наук, доцент Р.А.Черноног, доцент Л.І.Мокляк).

На секціях розглядалося широке коло питань: питання ноосферної освіти; трактування космосу в аспекті еволюції наукових поглядів учених; сучасного наукового дискурсу і вчення В.І.Вернадського про наукову думку як планетарне явище; філософського космізму як шабелю на шляху освоєння Всесвіту; мисленних експериментів К.Е.Ціолковського; шизоаналізу як сучасної версії космізму; ноосферогенезу в постмодерністських концепціях; можливостей „інформаційної моделі людини”; методологічних засад парадигм утворення і протікання етнорелігійних конфліктів в умовах глобалізації; феномену російського космізму та ідеалів вітчизняного космізму в контексті глобалізації; збереження розмаїття локальних культур; понятійного виміру глобалізації як риторичного конструкту; астральних культур у віруваннях давніх слов'ян; естетичних засад комізму; глобальності реклами як нової інформаційної реальності; фантастики як дзеркала епохи та ін. Запам'ятались виступи Ренати Леснер-Шварц (Польща), В.М.Позднякова, С.М.Ягодзінського, В.О.Жолдокова, В.В.Михалевича, І.В.Богдановського, О.А.Матюхіної, Я.В.Радецької, І.Ю.Набрусско, Л.І.Мокляк, Л.А.Ороховської, І.П. і О.П.Скиби, Г.М.Діденко, Н.М.Сухової (всі Київ), Ю.В.Харченко (Кіровоград), П.І.Данильченка (Вінниця), А.Ю.Кузнецова і В.О.Чернієнка (Харків) та ін.

Плідне обговорення тривало на „круглому столі” „Філософські і наукові аспекти космізму та освоєння космосу”, на якому головували доктори філософських наук, професори В.В.Казютинський і В.І.Онопрієнко. Виступили професор

Д.О.Гушин (Санкт-Петербурзький університет) — „Космізм: скепсис і оптимізм“; канд. філос. наук, доцент Т.Д.Суходуб (Центр гуманітарної освіти НАН України, Київ) — „Космологізація мислення у філософській традиції та сучасній антропології“; д-р філос. наук В.В.Казютинський — „Проблема меж росту в сучасному космізмі“; д-р філос. наук, професор Г.Є.Аляев, канд. філос. наук Н.К.Кочерга (Полтавський національний технічний університет ім. Ю.Кондратюка) — „Траса Кондратюка: філософія шляху через терни до зірок“; канд. філос. наук, доцент О.О.Базалук (Міжнародне філософсько-космологічне товариство, Київ) — „Людина і світобудова“; д-р філос. наук, професор О.М.Малюта (Національний університет „Львівська політехніка“) — „Нове мислення і нова етика як необхідні умови сталого соціального розвитку“. У дискусії також виступили канд. філос. наук В.Ю.Єрмолаєва (Інститут філософії РАН, Москва), канд. техн. наук Г.Т.Сіткарьов (Інститут ендоекології та сорбції води НАН України, Київ), канд. екон. наук Р.В.Заєць (Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, Київ).

До конференції було видано спеціальний випуск „Вісника Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія“.

Учасники конференції виявили інтерес до визначення особливостей змісту, організації та стратегії космонавтики як однієї з перших глобальних сфер практичної діяльності людства, здійснили спробу розглянути основні задачі ефективного розвитку космічної діяльності в умовах глобалізації та обґрунтувати можливі шляхи та механізми їх реалізації.

В умовах глобального світу космічна діяльність країн має засновуватися на принципах партнерства, міжнародної інтеграції та „добровільної“ взаємозалежності. Космічна діяльність стає зв'язуючою ланкою між рівнем національного науково-інноваційного потенціалу та спроможністю держави захищати свої національні інтереси.

Космічна діяльність є особливою сферою науково-технічного прогресу, розвиток якої безпосередньо сприяє становленню на планеті глобальної цивілізації. Проникнення людини у космос, безумовно, стало одним з грандіозних досягнень історії земної цивілізації. Сам факт початку космічної ери людства означає момент трансформації, який на значний час визначив різноманітні зміни в суспільному устрої, в системі „національних інтересів“ та загальнолюдських цінностей. Головний вектор цих змін спрямовано на процес формування цілісної цивілізації.

Світова космонавтика долає рубіж віків, маючи не тільки значні досягнення в галузі людського

наукового пізнання, але й величезний внесок у розвиток світового господарства, у поліпшення умов існування людства. На початку ХХІ століття у світовій космічній діяльності відбуваються широкомасштабні зміни, суттєво збільшуються обсяги міжнародного співробітництва у сфері освоєння космічного простору, іде стрімка комерціалізація космічної діяльності та її дерегулювання на державному рівні, виникають нові організаційні форми космічної діяльності, яка все більше розглядається як своєрідна модель сучасного науково-технічного прогресу. Для неї характерним є комплекс високих вимог до наукових експериментів, технічної бази, якості продукції, кваліфікації робочої сили, сучасних методів управління.

Сьогодні стає зрозумілим, що подальший розвиток людства буде нерозривно пов'язаний з широкою „космізацією“ наукових досліджень, а також окремих видів виробничої діяльності у зв'язку з розширенням меж біосфери внаслідок реалізації космічних проектів та глобалізацією соціально-економічного розвитку людства.

Для України космічна галузь є однією з ключових у структурі економіки. Україна зацікавлена в розширенні „космічних“ зв'язків з Росією, США та країнами Європи, які є її традиційними партнерами в фундаментальних космічних дослідженнях. Метою такого партнерства є реалізація спільних перспективних космічних проектів, в яких наша держава може відігравати значну роль, вихід на глобальні ринки продуктів та послуг космічної діяльності, розвиток дружніх зв'язків. Поглиблення співробітництва в космічній сфері сприятиме подальшій інтеграції України з Європейським Союзом, економічним відносинам з країнами, що входять в нього.

Зростання науково-технічного потенціалу космонавтики, використання його в інтересах цивілізаційного прогресу можна вважати однією з найважливіших акцій глобального мислення, в основі якого лежать загальнолюдські інтереси. Якщо урядам держав — технологічних лідерів вдасться подолати національний егоїзм у плануванні та реалізації космічних програм, стати на шлях широкого та рівноправного співробітництва у дослідженні та використанні космічного простору, то ті величезні матеріальні та інтелектуальні ресурси, які були задіяні в процесі розвитку космонавтики, багаторазово окуплять себе та стануть надійною основою для побудови на планеті рентабельної, екологічно раціональної та зорієнтованої на людину світової економіки.

*Л.Г.Дротянюк,
д-р філос. наук, професор*